

ZESTREA MIRESEI – VALOARE EDUCATIV

Tatiana TUREAC, doctorand

Universitatea de Stat din Tiraspol

***Abstract.**The wedding towels for godparents, distinguished aged people and honored guests differed from area to area, from village to village, from a housewife to another. In the north they were mainly striped, embroidered and had pointed edges, in the center - the so called plaid towels were often embroidered and adorned with lace on 3-4 sides. In the south people used selected towels with silk threads. The bride's towel was particularly beautifully embroidered. All the towels were made with high craftsmanship and exquisite taste for a long time.*

For the bride's dessert the bride's mother prepared a beautiful embroidered and crocheted tablecloth and napkins. Also the wedding kerchief was prepared as well as bridesmaid, maid of honor and

groomsman's kerchiefs and four kerchiefs on the buns which were put on the forgiveness table of the bride and groom. The girls were taught to embroider at home and at school.

Vorbind despre ceremonialul nupțial, nu putem trece cu vederea un obicei care a înut dintotdeauna de ocupația zilnică a omului – agonisirea de bunuri, – cîmp tînd numele de zestre [4, p.103].

Originea cuvîntului *zestre* provine din greacă. Dex-ul propune 10 definiții ale cuvîntului, rezumate la „avere sau sumă de bani, care se dă de cîmp trîp rinii unei fete de mîritat” [1, p. 1186].

Legătura cu sl. «zastroiti», a prepara (Chihac, II, 472) este improbabil [2].

Acest cuvînt rîmîne de-a rîrul anilor valoarea spre care tindea rîranul. Izvoarele ne conduc la ideea cîmp pregătirea zestrei era specifică familiilor unde creșteau fete. Cu toate cîmp nu este neglijată nici grija pîrinilor ce aveau în casă fl_c_i. Înainte de nunt se stabilea zestrea atît pentru bîiat, cît și pentru fată. În diferite localități zestrea se stabilea la peit, care putea fi întocmit pîrin în alegere verbal sau scris, foaie de zestre sau contract cu prezența martorilor. Conținutul zestrei era diferit de la caz la caz, unul putea sîdea o ladă sau două de zestre, altul mai mult pîmînt, iar al treilea – animale îndeajuns.

Despre componența zestrei unor fete din familii înst rite vorbesc un rîr de documente istorice, testamente și dani, foi de zestre, din care aflăm ce obiecte li se dădeau ca zestre în secolele trecute.

A în ira însî toate lucrurile cîte le capăt o fată de rîran, cînd se mîrit, e peste puțin, pentru cîmp fiecare frunța, mijloc sau coda dî fiicei sale atîta cît poate și îl trage inima.

Și totuși care erau obiectele tradiționale care alcătuiă zestrea fetei? Documentele ne indică diferite obiecte și lucruri care puteau fi conținutul zestrei. Dar cele mai des întîlnite rîmîna a fi: esuri lucrate manual, obiecte pentru împodobirea locuinței, obiecte de uz casnic, 1-2 covoare mari alese cu două feți, 2-3 lîicere groase esute în rîr zboi, cîteva valuri de pîretare, oluri, cuverturi de lîn, perne mari și mici. Martori reali ai acestui frumos obicei de pregătirea zestrei, care și-au adus contribuția atîta în pregătirea zestrei, pîstrarea ei pîrial pîrin în prezent, au fost: Scobioal Olga (s. Sofia, rî Drochia, 73 ani), Postovan Maria (s. arigrad rî Drochia, 73 ani), Postolachi Eugenia (s. Pelinia, rî Drochia), Hanganu Ana (s. Ochiul Alb, rî Drochia, 87 ani), Cibotaru Elena (s. Ochiul Alb, rî Drochia, 68 ani), Martin Nina (s. Ochiul Alb, rî Drochia, 62 ani), Cibotaru Nadejda (s. Ochiul Alb, rî Drochia, 58 ani. Discuțiile cu ei începeau și se încheiau cu în elepciunea populară: «O fată care nu ția a toarce, a ese și coase nu era bun de mîritat».[4]

Arsenalul de zestre a drochiencilor nu era atîta de diferit de cel cules din documente, cu toate cîmp de «covorture cu», «candrel în dîme», «al», «cafeinice», «r zboaie cu landî», «candrel nividit», «rumb», «batistoc» am aflat de la iscusitele mîteri e. Zic mîteri e, pentru cîmp ele cu mîna lor și-au esut ervete, horboic la tergare, au nividit și au tors.

În trecut, în dependența de ocupațiile familiei și rolul femeii, erau un rîr de obiecte, fîr de care zestrea nu era deplin, iar fîr ele fata putea fi întoarsă de soacră acasă. În componentele zestrei trebuia sîfie neapărat un val de es tur pentru saci, un ol mare

(3X4m) de cânep , numit « ol de grâu», «veretc », folosite pentru uscarea grâului, r s ritei .a.. «Era o ru ine, spune Maria Postovan (s. arigrad), s vii în casa soacrei f r pânz de saci, cel pu in un v l tuc». Fetele trebuiau s aib tergarie de gospod rie, fe e de mas , erve ele.

Fa a de mas cu 12 erve ele era folosit în cadrul nun ii la amenajarea «mesei dulci» a miresei, ne comunic Elena Cibotaru (s. Ochiul Alb).

Fetele mai avute primeau ca zestre o scoar o cerg , un ol, o pereche de traiste i una de desagi i peste cincilicere. Toate acestea erau esute din lân . „Apoi îi d vreo câteva oale, saci de buci, dou oghealuri i vreo opt perine. Apoi trei catrin e, dou esute cu str m tur , ca s le aib de s rb tori, i una mai simpl , de purtat; dou brâie mari de încins i la catrin e câte un brâne . Dou prostiri i dou fe e de mas . Apoi broboade, câteva tergarie de mâni i vreo câteva ervete; vreo ase c m i de s rb tori, vreo câteva de purtat i vreo dou sau trei c me oaie, cu ceva triste e în suflet”, poveste te Ana Hangan (Ochiul Alb, 87 ani), care n-a avut norocul s fie mireas avut , ba mai trist decât atât: «În vremuri grele, pe timpul foamei am dus-o pe mâncare în satele vecine».

Pentru buc t rie fata cap t prea pu ine, doar cele ce sunt mai întâi i întâi de lips . Dac p rin ii sunt în putere, pot s -i dea fetei i o pereche de gânsaci, o vac , un purcel. G ini nu obi nuiesc a da, o supersti ie, aduc s r cie în casa tinerilor (Postovan Ana, arigrad).

Documentele istorice ne comunic : un tat , care era ceva mai avut, face i d fiicei sale, când o m rit , urm toarele lucruri: un cojoc, un pieptar, un suman, o pereche de ciobote, precum i o pereche de papuci. Toate aceste obiecte sunt noi. Tot aici mai exist o latur interesant , care era folosit cu mecherie. Dac fata era frumoas , p rintele s u îi d cât îl trage inima. În cazul fetelor urâte situa ia e alta. De aici a ap rut i zicala: „Zecile m rit secile, sutele m rit mutele, miile m rit urgiile..,

B trâni spun c nici vorb ca fetele s capete parte de loc ca zestre. Dac în familie erau fra i, le pl teau partea de loc ce li se cuvenea, iar locul era împ r it între fra i.

Dac în familie erau numai fete, atunci locul se împ r ea între ele. Acest fapt îl confirm i Elena Martin (s. Ochiul Alb), precum c so ul D-nei a ob inut «dou desetine de p mânt i o bricic ca zestre».

Fetele împreun cu mamele i bunicile, apoi i cu m tu ile participau la preg tirea zestrei. Ne m rturise te Elena Martin c «pân a merge la coal tiam a toarce» sau «când eram cât vatra, zestrea îmi era gata», ine s se mândreasc Eugenia Postolachi. De altfel, zestrea se preg tea de când se n teau, ca s reu easc pân la 14-15 ani, când fata era bun de m ritat. Zestrea era preg tit mai mult acas , dar se organizau ez tori, cl ci, unde se ajutau unii cu al ii, pentru a le spori lucrul. Obiectele voluminoase, cum ar fi covorul sau l icerul, erau esute de femei-me teri e, care erau r spl tite.

Dac o fat are mult zestre, atunci se zice c ea este foarte frumoas , foarte bine înzestrat , c p rin ii s i s-au îngrijit cum se cuvine de dânsa, i to i oamenii îi laud pentru aceast fapt . Din contra, dac o fat are pu in zestre, se zice c e r u înzestrat i p rin ii s i, mai ales când sunt în stare s-o înzestreze, dar de zgârci i ce sunt nu-i dau mai

nimic, sunt foarte r u privi i i vorbi i nu numai de neamurile mirelui, ci i de ceilal i oameni.

Sunt mul i p rin i, care promit, chiar între martori, c vor da aceea i aceea fiiceilor, mai pe urm îns nu vor s - i in promisiunea. Din cauza aceasta se întâmpl prigoniri i judec i pentru zestre între ginere i socri. În asemenea cazuri, fetele m ritate se situeaz , de regul , de partea so illor, iar nicidecum de partea p rin ilor.

Dac b rbatul pierde zestrea femeii sale, atunci îl urm resc rudele ei i, prin judecat , îi scot zestrea. De aici vine i vorba popular : «zestrea femeii nu se pierde nici în ap ».

Un obiect al trecutului de o mare valoare este lada de zestre. Me te ugul fabric rii l zilor se presupune c a p truns pe filier greac , dar ara de origine ar putea fi Mesopotamia. La început erau simple, f r ornamente. Doar concuren a a introdus idei de ornare i sculptare a l zilor. Aproape disp rut azi din inventarul modern, lada de zestre r mâne la loc de cinste în casele bunicilor, aducându-ne amintiri dintr-un alt timp, despre al i oameni, despre o lume a satului care dispare cu fiecare zi. Lada de zestre este cel mai de seam element al mobilierului tradi ional. În ea se p streaz hainele de s rb toare, podoabele populare, zgardanul, m rgelele, actele casei, banii i tot ce este mai de valoare.

Lada de zestre era cump rat de p rin ii miresei i umplut de tân ra fat cu valuri de pânz , esute în cas , din bumbac sau din cânep , scoar e, tergar e, traiste. Toate acestea erau esute de fata ce urma s se m rite.

Lad sau «sovc », «sunduc», numit a a în nordul rii, ascunde în sine bucurii i necazuri, bog ie i s r cie. Pornind de la ideea cre rii unei l zi pentru zestre, putem constata cât suflet a fost pus în crearea ei i cât iscusin de-a o ornamenta, ca s fie cea mai frumoas . Nu voi gre i dac aceast lad va sem na cu «fata cuminte i frumoas » din povestea lui I. Creang , c reia i-a fost sortit o via mai pu in u oar , cu multe încerc ri, când în via a multor fete s rmane le-a trecut norocul pe al turea, fiind nevoite s lucreze cu ziua ca s agoniseasc câte ceva de zestre. Lada ascunde undeva în col lacrimi de triste e a fetei, a c rei zestre era schimbat pe pâine, mai la suprafa se ivesc lacrimi de bucurie, când fetei îi reu e te s ese tergarul sau s cro eteze c ma a mirelui.

i mai tie ea, lada, ce mai are de ascuns, ca s ne m rturiseasc i nou c toat zestrea fetei nu era altceva decât cre terea viitoareii gospodine. De pre este lucrul f cut în sudoarea frun ii i oboseala mâinilor. Punând suflet în crearea unui obiect, î i umpli via a de miracol, devii bun i omenos. De altfel, i aceste calit i reprezentau zestre de mare valoare: o fat cuminte, harnic , gospodin , onest , binevoitoare, lini tit i de teapt era o avere în formarea tinerii familii.

În cele din urm , lada va tr i cu prezentul i viitorul tinerii familii, pentru c din moment ce fata se c s tore te lada nu se mai desparte de st pâna sa. Cu o s pt mân înainte de nunt , mireasa î i invit prietenele pentru a preg ti lada cu zestre, obicei ce desparte fata de prietene i de a a-numita «fetie». Invita ia nu este una obi nuit , mireasa le aduce fetelor câte un m r în care era înfipt un ban, simbol al tr inicieii viitoareii familii. Vineri seara, dup vechiul obicei, fetele se adunau în casa miresei i a ezau cu mare grij lucrurile în lad , cântând viitoarea mireas . În lad se a ezau lucrurile mai pu in

voluminoase (tergare, fee de masă, prosoape, broboade, cămăși), iar pe lada se puneau covoarele, lăicerele, perinele. În a doua zi, la ora amiezii, când lada împreună cu sora sa vor pleca la casa mirelui. Tot vineri se coc colacii pentru «con cari» și se prepară «băcăniile» pentru nunt [3, p. 70].

După o moldovenească, urmează scoaterea zestreii. Scoaterea zestreii este însoțită de cântecul războiului sau oleandra, specific scoaterii zestreii. Lada de zestre, care este cumpărată din timp de către mire, conține valuri de pânză, tergare, fee de mese, năframe etc.. Lada nu este luată ușor, ea este purtată de o fată sau femeie, care dansează în jurul ei, până când nu se apropie nuntul cel mare și o răscumpere. Dacă zestrea este frumoasă, nuntul o răscumpere prin aceea că dă celei ce o poartă o pereche de papuci noi, iar dacă este slabă – câteva parole. Zestrea miresei este primită de către nunt, nuntul și «starostii». Flăcăii scot zestrea în fața casei și «o gioacă» după o melodie slăbită numită «hostropu». Se dansează fiecare atribut din zestre, începând cu covoarele și terminând cu tergarele. Se spune că la arigrad, Drochia, jucatul zestreii este cel mai important moment al nunții. Tocmai aici, lumea curioasă iese în drum ca să vadă ce zestre și cât de mult a dat vecina fetei. Cei mai de departe ascultau cu atenție muzica, pe cât de lung era cântecul, pe atât de mult zestre are fata, iar dacă cântecul era scurt, rezultă că zestrea nu era prea bogată. Zestrea este jucată de trei ori în jurul trusurii, unde se află nuna, care mai apoi le primește și le aduce în trsură. Pentru zestrea pregătită, «nuna mulumește și bate din palme dansând în ritmul muzicii» [3, p. 399]. La ridicarea zestreii în trsură se urcă două copile cu năframe în mână pentru a purta lada. Aceste copile se numesc cuscre. Cuscrele cu năframele resping flăcăii, care improvizează furatul zestreii. După urcarea zestreii, doi flăcăii scot o traistă nouă sau o pereche de desagi, în care se află merinde pentru tineri: o găină friptă, frânzoale, colaci, plăcinte, strachini, tergare, ca tinerii după ce vor ajunge acasă să aibă ce mănca. Desagii fiind jucate de trei ori în jurul trusurii sunt închinăți nunei mari. Tot timpul când se scoate zestrea, mirele și cu mireasa stau alături afară, privind spectacolul. În special o face mirele, pentru că mireasa este «închobotată». Pe lângă lada cu zestre mai sunt încercate în car unelte pentru prelucrarea pământului, precum și instrumente de casă pentru femei: furcă, fuse, etc..

Mireasa era obligată să înfrumuseze căii de la prima căruță. La Pelinia, căii se împodobesc cu flori și tergare pe ambele părți ale capului. Dacă zestrea era bogată, flori se legau și la coama calului. Florile din frunte erau de culoare roșie, ceea ce simboliza virginitatea fetei. (Postolachi Eugenia, Pelinia). În Drochia, ne comunică Ecaterina Adscăliș (92 ani), în fruntea calului se puneau steluțe, care purtau aceeași simbolistică.

Lada cu zestre mai are de trecut o vamă și anume vama soacrei mari, cea, după spusele Eugeniei Postolachi (Pelinia), care stătea în casă și privea de pe fereastră zestrea viitoareii nuntului. Dacă zestrea îi era pe plac, la finalul cântecului soacra mare ieșea afară și servea nunta cu dulciuri și vin, în caz contrar soacra se considera supărată. Rareori nunta se strică din această cauză, dar miresele își mai făceau griji pentru acest moment: «iese ori nu iese» (Eugenia Postolachi, Pelinia).

În ziua în care lada primită de soacră este dusă în casa cea mare, la loc de cinste, unde rămasă să-și trăiască viața până la o altă generație, care va avea ce învăța de la această ladă atât de obișnuită și atât de misterioasă.

O fi rămasă în zilele noastre lăzile de zestre, care așteaptă să fie provocate la discuții, ca să-și mărturisesc adevăratul destin, ascuns în timp ca valoare perenă.

BIBLIOGRAFIE

1. Dicționar explicativ al limbii române, Ediția a II-a, Univers encyclopedic, București, 1998
2. Ha-deu Bogdan Petriceicu, scrieri vol.5, *Folcloristic*, Chișinău 2011
3. Petre V. Ștefănescu, *Folclorul și tradițiile populare*, Chișinău, Editura Științelor, 1991
4. Simeon Florea Marian, *Nunta la români, Studiu istorico-comparativ etnografic* Vol.I București, Editura SAECULUM VIZUAL, 2009